

MERLINI COCAI POETAE
MANTUANI LIBER MA
CARONICES LI-
BRI XVII
NON ANTE IMPRESSI

*Magistri Aquarii, herbolatti in arte cristeriensi
peritissimi ad illustrem dominum Passarinum
comitem Scarduarum libellus de
laudibus Merlini Cocai.*

*dudum serenissime comes adeo
meum imbalordasti cervellum,
ut tibi de retrovatione huius
voluminis aliquid scriberem quod
de memoriae cadastris quasi
mattus caschaverim, et ne tantum mihi prebeas
amplius impazzum, Accipe rem, non quam audivi
sed his manibus pertocavi. Iam pridem nosti quan-
tum ego sum in curiosando mundum diversosque
mundi costummos sollicitus. et hoc herbolattos,
cavatores dentium, magistros bragirorum con-
decet. Accidit quod nos aliquanti Herbolatti na-
vigabamus ad partes armeniae causa retrovan-
di radices, herbas, lapides, vermiculos, et huius
modi facendas ad conficiendam triaquam. Erantque
inter nos super illam garauellam Magister Quin-
tinus scaramella: Magister Salvanelus bocca
torta: Magister Dimeldeus Zucconus, Magister Io-
annes baricocola, Magister Buttadeus de gratta
rognis, et ego, Magister Aquarius lodola, Sed con-
trariante fortuna tanta nos discrepantia vento*

[P + i v. /P Aq. Lod. p. 1]

*rum in altum mare diversaliter acoiavit quod no-
stra garauella se ad quandam inhabitatam et inher-
bosam insulam tandem inzzapellavit. Nos itaque
semivivi tanto pro sbalordimento fluctuum des-
smontavimus in siccam littoris harenam et ali-
quantillum repossati surreximus ad vestigandam
insulam. Terrenus ibi sabionizzus erat, unde di-
versos intravimus pignarum boschos, intolera-
bilem Phoebus ibi caldum effundebat, unde con-
stricti tanto caliditatis boimento, sub cuiusdam
montagnae smisuratissimae cavernam adfugimus,
Quae nimis obscura nos in aspectu solo spaven-
tabat, tamen valorosum assummentes animum,
deliberavimus accepta victuaria et lumine per
illam curiosare. Facto itaque signo crucis subintra-
vimus et caminantes caminantes caminantes sem-
per magis ad bassum andabamus: Post caminamentum
duorum dierum, ecce vetustas gambas, testas, variaque
ossa diversorum animalium retrovabamus, et pau-
lo ante spaciosum antrum cum duabus portis de brun-
zo mire laboratis aspeximus, hic stetimus dubio
si per unam horam si dentrum pergere debebamus:
Tandem ad fozam pegororum unum presumtuo-
siosem aliis sequebamur: Imus hinc inde cercan-
tes per speluncam, vidimus maleos, martellos, te-
nais, incudines, et haec similia valde rugimenta,
vidimus testas, brazzos, gambas humanas, quan-*

[P + ii /P Aq. Lod. p. 2]

to stupore afficiebamur, tu ipse puta. Ulterius procedentes ecce (mirabile dictu) marmoreas undecim adnumeravimus sepulturas, quarum magnitudinem non explicare meum est, super illas autem tabula porphidina longa et larga dependebat, in qua litteris aureis hoc Epigrama compositum et sculpitum a nostro Cocai patebat.

Hos sculpsit tumulos Merlini dextra Cocai,

Texit magnanimos in quibus ipse viros.

Hi phlegethontes coelo donante per umbras

Lustrarunt, ac res quas retulere mihi.

Scriptimus haerico libros in quinque coturno:

De baratro sensi quidquid ab ore suo.

His dudum fantasticatis, coepimus epigramata sepulchrorum singulatim legere, erant (ut dixi)

undecim tumuli, et medius illorum erat formosior, totus de alabastro, in cuius bianchitudine talia

notantur carmina.

Hic iaceo Baldus, qui inferni rumpere portas

Non timui, nec me terruit una Stygis.

Vidi ego Cocyti fremitum, suspiria, fletus,

Terrisonas voces, perpetuamque necem.

Lapsus ab inferno, placui contemnere mundum,

Hoc ve cavernoso monte rogare deum.

Ad manum dextram ipsius sepulchri alter candidissimus tumulus super quattuor lapides columbas

suspendebatur hoc geminum carmen premens.

[P + ii v. /P Aq. Lod. p. 3]

*Semper apud Baldum contempto patre Rubinus
Vixit, et a tumulo non procul esse tulit.
Ad sinistram autem aliud marmoreum virgulatum cerni
mus sepulchrum, ubi tale legebatur disticon:
Perversus vixi Cingar, sed lapsus ad orcum
Flevi, nec pietas defuit alta mihi.
Apud Rubini sepulchrum talis quoque versus su-
per niveum monumentum scribebatur.
Captus ab egregio Baldi Philotheus amore,
Infernum vidit, nunc tenet astra iugi.
Post hec legimus apud Cingaris lapidem tales
anotatos versus in quodam sepulchro reliq[uo]s diffe-
renti, erat enim plus altum quam longum.
Si mihi dimidium corpus canis extitit, hoc non
Falchettus potuit displicuisse deo.
QUapropter intelleximus per illam versificationem hunc
Falchettum habuisse formam semicaninam, apud quem
aliud niveum saxum, hoc carmine vidimus scriptum.
Nobilis Hircanus iacet hic, non cognitus orbi,
Cui nutrix mater Cingaris ipsa fuit.
Apud hanc Hircani sepulturam talis quoque su-
per album saxum disticus erat.
Parvulus ut Baldo vixi, iuvenisque senexque
Moschinus sine quo me lapis hic nec habet.
Non procul ab ipso monumentum sublime funda[ba]
tur hoc signatum distico.
Hic Virmazze lates, Centaurus q[ui] licet esses*

[P + iii / P Aq. Lod. p. 4]

*Non tamen humana mente carere potes.
Ad aliam partem apud sepulchrum Philothei sic
in marmore scriptum erat.
Ecce ego Lironus subiens Acheronta, Pyratae
Flens vidi poenam quae mihi danda fuit.
In alio quoque saxo ad modum centenari sculpito
hanc prosam admirati sumus.
Nec in coelo gratia, Nec in inferno pena
datur buffonis, hic ergo vivam Bocalus.
Obstupefacti pro tali epigramate, deliberavimus
evolvere lapidem ab ostio sepulture huius, quo
facto, ecce videmus hominem macilentum, bar-
batum usque ad summitates pedum, et cum gallis, bechi-
ris, nonnullisque bagatellis ludebat, quid, inquit, me in-
festatis? ad quem nos, quis es tu? sum qui fui, sed ero qui
non eram, si vos dabitur quod non dedistis. Nos verbum
aenigmatatum admirati respondemus, dic clarius,
Ille suspirans dixit, nulla gratia datur in coelo bu-
fonis, nec ulla pena inferno, bufonus fui, i[mm]o coe-
lum et infernus dedignantur me suscipere, in vobis autem
hoc pendet arbitrium, si per anima mea aliquid nonum [sic] fece-
ritis, ad coelum pergam, si malum in infernum portabor, vide
te vos, cui nos, quid vis, bonum aut malum? et ille, quod
naturaliter homo desiderat, et sic dicens adeo conti-
cuit, quod ab eius numquam ore amplius potuimus
verbum accipere, illico quodam frater Gelminus, qui nobis
cum venerat, coepit barbottare psalmos cum req[ui]em*

[P + iii v. / P Aq. Lod. p. 5]

aeternam, et in parvo spacio ille solutus corpore portatur ab angelis in coelo, unde nec parum didicimus intelligentes quod buffoni non habent partem et in coelo et in inferno, sed reliquorum hominum est deprecari deum pro illis.

Nos ulterius intuentes, ecce sepulchrum mirae magnitudinis apparuit, in cuius latere pendebat hoc Epitaphium.

*Longus ego cubitos quadraginta: reversus ab orco
Luciferi ad mundum cornua bina tuli.*

In quibus ereptas quoniam duo mille ferebam

De poenis animas, pellor ab arce poli.

Ante fores coeli supplex exoro tonantem,

Ut mihi pro tanto crimine det veniam.

Iudicis at recti fuit haec sententia, tot stet

Annos Fracassus quot fuerant animae.

His diligenter animadversis quaerebamus aliquod indicium huius vatis et artificis merlini cocai, qui scripserat (ut sua testabantur carmina) quinque libros de diavolorum patria. Post lungam querositatem et investigationem quendam magnum cassonem desotteravimus, quo securibus fracto, Huius nostri laureati Cocai thesaurum atrovavimus, viz. in arte macaronica doctissima volumina, libros, librettos, libricos, librazzos et mille alios schartafacios. Nos magis alegri quam si cresi denarios catavissemus (quia nobis philosophis magis scientia quam pecunia gradat), coepimus quadam ingorditate scartabella-

[P + iiiii / P Aq. Lod. p. 6]

*re modo hunc modo illunc erat inter alia volumina quoddam ma-
ius aliis tractans de cunctis cosis naturalibus, et
supra celestibus, erat liber tractans quantas bata-
ias fecit rex Carlonus franciosorum rex; erat liber
de striis et strionibus, et hic frates dominiginos im-
pugnabat assaium, erat liber intitulus barrichut
alter transbaruch, alter robaiott, alter sgnirifot,
alter scharcacol, alter cracricon, alter stritrichez
alter argnafel: et plures alios, quod ad memoriam
non habeo qui tractant de cosis tam subtilibus quas
homines non decet eloqui, inter alios superdictos quin-
que libros de inferno accepimus et in quadam cassu
la governavimus et ipsum librum de gestis magna-
nimi Baldi, ceteros vero libros linquentes in cap-
sa deliberavimus illam portare ad navem, Sed aut
deus aut belzebug non tulit hoc. Nam cum pariter
omnes subiectis spallis illam portare sforzaremur
tantus illico terremotus, et ventus, et petrarum in-
cussio exorta est, quod statim confugere coepimus,
dubitantes illam montagnam nobis ruinare adossum.
et sic relicta capsula tandem extra cavernas exivi-
mus, sed quia non cessabat terremotos, ingredimur na-
vem et a littore vix discostati, statim illam insula vi-
dimus miraculose natantem et a nostris oculis du-
centos migliaros discostatam apud quam non ampli-
us possibile est apropinquare, quoniam si marinari
saltem ibi desmontare minazzant, idem terremotus cum*

[P + iiii v./P Aq. Lod. p. 7]

tonitruis et nubium perturbatione movetur. Ego itaque prima ad p[ropriam] patriam iunctus quadam formidine non audebam illam aperire capsulam, in quam hoc idem opus Baldi, et libros de inferno posueram, tamen animatus eandem aperui, et tantum hoc volumen de gestis Baldi adinveni, nec dum bene limatum, quia ut posset credi, haec a Merlino cocchio prima fuit copia, libros autem de inferno non inveni, quos aut miracolose evanuisse, aut aliquem robasse valde suspicor, et forsitan ad lucem in processu temporis videbuntur. En igitur Serenis. P. tibi modum Inventionis huius voluminis enarravi, nec me somniasse puta, quoniam multos possum adducere testes, maxime predictos Herbolatos infantasticabile vero sentimentum nostri poetae in hoc lib. vii. iam pene menses adeo sforzatus sum crevelare quod ingenium quasi (ut ait) de birlo cecidit. Singula tamen ad ultimum taccacissime brancavi: tantam philosophiae, astronomiae, cosmographiae, spernazacionem admiratus ut Pythagoram, Plato, quam pluresque philosophos reputaverim nientum. Praeterea grandi loquacitatem sermonisque grassitudinem masticans Cice. Virgilioque incagare praesumo. Nonne quandam altezam granditudinem ve renidet illud carmen: Raspantes ne queunt in stroppam stare cavalli? et in alio loco Martinulosque rotant curvas flectendo balestras, Dantque focum sgioppis tuf taf sborrante balotta? Quid in comparationibus laudatur Lucanus? ecce

[P + v /P Aq. Lod. p. 8]

*Noster Merlinus cocaius quid de Baldo scribit.
Cum quali furia taurus sub amore vedellae
Millibus a canibus quando assaltatur in agro,
Nunc pedibus ferrat, nunc illos cornibus urtat,
Et spargens sabiam magnos trat in aere calces
Oreque spummoso coelum mugitibus implet.
Talis erat Baldus etc. et in alio loco.
Qualis cum bocca porcus Cingiarius aperta,
Quem cazzator habet speto pungente feritum,
It per campagnas, boschos, it per cavedagnas.
Sanguineam spum[m]am torto cum dente biassans.
Si descriptionem unius tempestatis maritimae quaeris,
quid tuum rumpis cermisonem in Virg. dicente: Una Eu-
rusque, Notusque ruunt, creberque procellis Aphricus,
et vastos voluunt ad littora fluctus, Ecce quanto
Merlinus noster bene cantat.
Ecce repentinus ventorum stolus arivat,
Borra prior, contraque illum sofiando sirocco.
En Garbinus adest contra quem grecus amollat
corezas grandes quibus aeth[e]ra summa rebumbant.
Fulgure flamigero creber lampezzat olimpos,
Atque procellosas laxat sborrare piozas.
Si mortalitatem quaeris, quid Hora., Juve, Teren. scar-
tabellare bisognat? En rursus noster Cocaius.
Omnes sunt medici, sua sed medicamina spermunt,
Omnes compagni, sed non compagna scudella.
Sum dives, quisquam pro me vulte ponere vitam,*

[P + v v. /P Aq. Lod. p. 9]

*Sum pauper, nullus pro me vult ponere robbam.
Si curiositatem delectabilem astronomiae dicere ve-
lis quid tantas sphaeras mundi? quid Euclidem intelligere
conaris? qua re in lib. x imo totum, lege quia totus astro-
logiam sapit, videbis quanto distincte non alios imita-
tus astrologos omnes enucleatur circulos, et hoc in
persona Cingaris demonstratur, viz. in illa profundissima
materia de luna, et quantum bene diffinit eius deffe-
ctus, et crescimentum, et proprietatem, ait enim.
Cernebam lunam maculosa fronte biancam,
Distenebrare maris scoios, terraeque paesos.
Hanc servant medici quando medicina malato
Danda scit, haec faceret quandoque cagare budellas.
O peritissimum, o eloquentissimum, poetam, ecce quod
principium assumpsit et si comparandum est princi-
pio virgiliano, ait enim Virgilius.
Arma virumque cano, troiae qui primus ab oris
Italiam fato profugus laviniaque venit
Littora, multum ille* terris iactatus et alto.
Ecce quam magnificentiam noster Merlinus in prin-
cipio ostentat.
Fantasia mihi quaedam fantastica venit
Historiam Baldi grossis cantare camaenis.
Altivagam cuius famam, nomenque gaiardum
Terra tremit, bartrumque metu se cagat adossum.
Sed volens omnia formosa declarem oporteret to-
tum librum spaciatamenter legere, tu, ingeniose prin-*

[P + vi /P Aq. Lod. p. 10]

*ceps, melius quam explicare velim, nosti, tedet me
hoc nobile volumen ab illo non fuisse et revedutum
et copitum, o quanto melius fuisset nam terra quo
plus aratur, plus fecundat, testante colomella.
Exierunt autem nonnulli pedagogi idioti qui iam questio
nem moverunt, ipsum cocaium non fuisse mantuanum, o
grandis difficultas hoc scire, cum ipse poeta testetur
in sexta decima macaronice, sic dicens, Nomine cocaius
dicor de sanguine mantos, unde datur intelligi, non
tantum ipsum fuisse mantoanum, verum est de genologia
mulieris mantos, qui maga, dicitur aedificasse urbem,
suo nomine dictam Mantoam, Sed ad maiorem probationem
potest deprehendi in diversis locis, quantum bene mo-
res et costumos eiusdem civitatis depingit, et maxime in
primis septem libris, Hos tamen in in fronte voluminis
huius versus anotos tunc reperi, quos scribendos
esse iudicavimus ipse de seipso loquens ait.
Si queris qui sim patria mantous, et annis
Sub quibus imperii vixi, sub rege gaioffo,
Cuius in arbitrio macaronica regna stetero,
Si nomen, cocaius ego Merlinus apellor.
Cocaius nomen, titulus Merlinus, in agro
Dum mater pregnans cocaium forte botazzi
Quaereret ammissum peperit me, nomen et istud
Sortior, utque scias Merlini significatum,
Quotidie ad cunas tulerat mihi merla becatam,
Nam mea se in vino genitrix me infante negavit.
Cocaius vocor hinc, Merlinu[or] [sic] nominor illinc.*

[P + vi v. /P Aq. Lod. p. 11]

*Inclita magnanimi Baldi cantavimus arma:
Non stilus heroicus placuit mihi, clara poesis
Me macaronenscis vatem manifestat in orbem.
Silaba longa brevis propriam tenet undique normam,
Libertate mea raro corrumpimus illos.
Multa meo ingenio vocabula plura catavi,
Quae sine comentis intendere quisque valebit.
Ecce quam liquido* suam denotat patriam, et suum intimat
studium, nulla igitur sit altercatio inter istos igno-
rantes, et quo tempe fuit aut sub quo imperio vixit ipse
met testatur, quando ait sub rege Gaioffo, quis fuit iste
rex Gaioffus, Ioannes Schannagatus in historiis su-
is et Petrus bricola suis in supplementis describe-
runt. In quo situ orbis regna macaronica sint, mul-
ti scriptores dixerunt, precipue Tibertus pizzafer-
rus et Gulielmus mangiafigus. Denotat etiam poeta
noster fuisse de villanis parentibus, eo quod mater
sua impregnata de se dum cercaret cocaium Botazzi
partuivit illum et sic casus nomen fecit, cur vocetur
Merlinus significat eo quo merla avis sibi quo-
tidie mangiamentum ferebat in cunis, quia mater sua,
dum esset infans, semet anegavit in tinello vini, o gran-
dis et nunquam audita desgratia, Baldi gesta decan-
tavit quia ut clare patet in libro, ipse poeta manto-
us vidit et loquutus est Baldum quando ipse Bal-
dus versabatur apud mantuam. Et bene noster
Poeta servat Normam silabarum, nonnulli ta-
men dicunt in hac arte Macaronica non debe-*

[P + vii /P Aq. Lod. p. 12]

*ri servare breviamenta, neque longamenta, o rudes et
grossolani quos tanta matezza piavit. scandite mer
lini carm. videbitis postea si norma servetur.*

*Sua tamen auctoritate licet raro corumpit silabas
sed non omnes hanc potestatem habent. Denique splendidissime
princeps, ne in longum protrahar, anuncio tibi quae dixi
fuisse verissima, et sic testor coram supradictis me
is coherbolattis. Vale memor mei ex urbe alche-
damach, Magister Aquarius.
Hanc subsequentem aeglogam in eadem capsula retrovavi,
quam tibi etiam mittere non renui: Iterum vale.*

[P + vii v. /P Aq. Lod. p. 13]